

Lisa 1

Riigi õigusabi tasu ja kulude põhjendatuse kontrollimiseks rakendatud kontroll- ja järelevalvemeetmed ning lõpetatud kontrollide tulemused 2023. aastal

I Riigi õigusabi osutamise eest tasu ja kulude hüvitamiseks väljamaksmisele kuuluva summa kontroll

Iga kuu hiljemalt 10. kuupäevaks esitavad advokaadid eelmise kuu riigi õigusabi osutamise kohta elektroonilise tasuarvestuslehe, tagavad väljamaksmise aluseks olevate määruste olemasolu Riigi Õigusabi Infosüsteemis (RIS) ning edastavad advokaadibüroo koostatud arve. Kokkuvõtte aruandeperioodil osutatud riigi õigusabi rahaliste vahendite kasutusest ja rahaliste vahendite jääk aruandeperioodi lõpu seisuga esitatakse Justiitsministeeriumile 25. kuupäevaks.

Enne arve esitamist advokatuuri pearaamatupidajale, kes tasub advokaatidele nende eelneva kuu eest tehtud töö tasu, kontrollitakse tasuarvestuslehel, tasumäärustel/kohtumäärustel/kohtuotsustel (algdokument) ning arvetel järgmist:

Tasutaotlus

01.05.2020 jõustusi Justiitsministri 26.07.2016 määruse nr 16 “Advokaadile riigi õigusabi tasu maksmise ja kulude hüvitamise kord” (tasumäärus) muudatused, mille kohaselt tasu arvestamisel elektroonilise dokumendiga tutvumise, dokumendi koostamise või esitamise, büroos või sidevahendi abil isikuga suhtlemise või muu riigi õigusabi osutamise eest, kui toiming tehakse sidevahendi abil või advokaadibüroost lahkumata, tasu miinimummäära ei kohaldata. Kui toiming oli tasustatav ilma miinimummäärata, tuli RIS-s linnutada vastav kast. Antud loogika sai RIS-is muudetud vastupidiseks. Nüüd on tasu arvestamine algselt minutipõhine ja toimingul, millele kohaldub miinimummäär, tuleb kasti „arvuta miinimummääraga“ märkida linnuke. Kontrollime pisteliselt advokaatide sisestatud tasude kirjeid ning oleme avastanud, et osadel juhtudel on jäetud kasutamata miinimummäära kohaldamine toimingute puhul, mis peaksid olema sisestatud minimaalselt pooltunni tasuga. Tasutaotlused on olnud menetleja poolt rahuldatud staatuses. Sellisel juhul on advokaat juhtinud advokaadi tähelepanu tema õigustele, mida advokaadid on edaspidiseks teatavaks võtnud.

Tasuarvestusleht

RIS-s sisestatud tasuarvestuslehel kontrollitakse järgmisi andmeid: advokaadibüroo nimi, aadress, riigi õigusabi osutamise periood, asja number, õigusabi saaja nimi, tasu suurus, tasutud aeg tundides, tasu kokku. Tasuarvestuslehe ja esitatud algdokumentide andmete erisusel viidatakse vastavale puudusele ja palutakse erisuse kohta selgitusi. Tasuarvestuslehel esitatud riigi õigusabi saajate algdokumentide puudumisel palutakse need advokaadil esimesel võimalusel edastada.

RIS-s oleva tasuarvestuslehe lõppsumma peab vastama arvel olevale summale. Juhul, kui esineb erisusi, palutakse arve koostajal teha parandused. Kui on ületatud alates 01.08.2016 tasumääruse või hilisemate redaktsioonide alusel kehtestatud piirmäärasid ning ei ole taotletud tasu suurendamist erilise töomahukuse alusel, pöördatakse advokaadi poole palvega vähendada tasu, et see oleks vastavuses tasumäärusega. Lõpetuseks kontrollitakse tasuarvestuslehe lõppsumma ja arvel oleva summa vastavust.

Algdokument

Algdokumendil kontrollitakse järgmisi andmeid: koostamise kuupäev, asja number, õigusabi saaja nimi, riigi õigusabi korras määratud esindaja nimi, riigi eelarvest väljamõistetud tasu advokaadile, koostaja/koostajate nimed. Tähelepanu pööratakse tasu väljamõistmise sõnastusele, kus tuuakse välja tasu suurus, kui palju advokatuur advokaadile tehtud töö eest peab tasuma. Juhul kui advokaadipoolne tasutaotlus rahuldatakse pealdisega, siis eelnevalt nimetatud asjadele peab taotlusel olema pealdis (koopia puhul arusaadav loetavus). Eelnevalt nimetatud asjade puudumisel palutakse algdokumenti vastavalt puudustele täiendada.

Algdokumenti ning tasuarvestuslehte kontrollitakse samaaegselt. Tasuarvestuslehe koostaja peab tasuarvestuslehe juurde kuuluvate algdokumentide andmeid õigesti kajastama. Jälgitakse, kas algdokumendid on lahterdatud õige riigi õigusabi- ja tasu liigi alla. Ajalahtrites peab olema algdokumendi tasule vastav aeg tundides, mis vastab kehtestatud tasumäärale. Kontrollitakse, et ületatud ei oleks kehtestatud piirmäärasid.

Sõidule kulunud aja tasu juures kontrollitakse advokaadi sõidetud ühe otsa kilometraaži ning sellele vastavat tasu. Kui on rohkem kui üks algdokument sama kuupäevaga ning sama koostaja poolt väljastatud, tuleb kindlaks teha, et tasu oleks jagatud õigusabi saajate vahel või tasu oleks küsitud üksnes ühe õigusabi saaja puhul.

Advokaadi käest küsitakse täiendavat informatsiooni, kui algdokumentidel on tasu kujunemise kohta vähe informatsiooni ning kontroll RIS-s ei anna piisavat infot, samuti kui aruandes on märgitud tasumäärukses ületatud maksimumtasusid või erijuhud. Kui on eksitud tasumäärukses kehtestatud aluste osas, tehakse vastav muudatus RIS-s.

Arve

Pärast eelnevalt kirjeldatud tegevusi kontrollitakse arve korrektsust. Arvel peab olema sama summa nagu tasuarvestuslehel ning arvel peavad olema arvele iseloomulikud kohustuslikud andmed. Kui arvele on märgitud kuu, milles riigi õigusabi osutati, tuleb kontrollida, kas see on õigesti märgitud.

II Riigi õigusabi korraldamise üle teostatud järelevalve

Kiireloomulised tellimused

Riigi õigusabi korraldamisel jälgitakse kiireloomuliste taotluste esitamist, mh nende osakaalu riigi õigusabi taotluste üldisest mahust ning üldist dünaamikat. RIS-i sisestatud taotlustest moodustasid 2023. aastal kiireloomulised taotlused umbes 53%. Advokatuur pöörab kõige rohkem tähelepanu nendele taotlustele, kus advokatuurile antakse advokaadi nimetamiseks aega vähem kui 2 tundi.

Menetlejate poolt advokaadi määramine

Teostades järelevalvet riigi õigusabi korraldamise ning riigi õigusabi jaoks eraldatud rahaliste vahendite kasutamise üle, teostatakse järelevalvet ka riigi õigusabi osutava advokaadi määramise korra üle. Korralise järelevalve käigus on saanud teatavaks juhtumid, kus menetlejad on ise määranud riigi õigusabi osutava advokaadi ning põhjendused selleks on märkimata. Advokatuur palub selgitusi iga üksikjuhtumi kohta ja selgitab täiendavalt seadusest tulenevat korda. Tuleb märkida, et tegemist on pigem olukordadega, kus tegelikkuses on põhjendus olemas, kuid need jäetakse RIS-i lisamata. Tegemist ei ole kasvava tendentsiga, kuid lõpuni lahenenud nimetatud probleem ei ole.

Riigi õigusabi andmise peale määruskaebuse esitamine

RÕS § 15 lg 4 kohaselt on tsiviil- ja haldusasjas tehtud riigi õigusabi andmise määruse peale määruskaebuse esitamise õigus ka Eesti Advokatuuril. Selle alusel esitas advokatuur 2023. aastal ühe määruskaebuse, kuna advokatuuril tekkis kahtlus, et riigi õigusabi on antud olukorras, kus esinesid alused riigi õigusabi andmisest keeldumiseks (s.o riigi õigusabi anti perspektiivitus asjas). Tallinna Ringkonnakohus rahuldab advokatuuri määruskaebuse, tühistas isikule antud riigi õigusabi määruse ja tegi uue määruse, millega jäeti isiku riigi õigusabi saamise taotlus rahuldamata.